

بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه

گردشگری ساحلی

غلامرضا جعفری نیا^۱، علیرضا بهمن نژاد^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۲/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: انسان‌ها برای گذراندن فراغت و تفریح خود و برای برآوردن نیازهای روحی و فردی نیاز به محیط‌های آرامش و آسایش را برای آن‌ها فراهم کند. در این زمینه، امنیت بسیار حائز اهمیت است. هدف پژوهش حاضر، سنجش میزان احساس امنیت و آسایش گردشگران داخلی شهر ساحلی گناوه است.

روش تحقیق: روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی مبتنی بر شیوه پیمایشی است. جامعه آماری منطقه مورد مطالعه، شامل گردشگران داخلی که در زمستان ۱۳۹۸ به استان بوشهر سفر کردند و به مدت یک هفته در این شهر اقامت داشتند که محققان طی این مدت توانستند ۲۲۸ پرسش‌نامه جمع‌آوری کنند. پایایی داده‌های مورد استفاده به وسیله آزمون کرونباخ ۰/۷۴۵ محاسبه شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون و اسپیرمن، تی تک نمونه‌ای و رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است.

نتایج و یافته‌های تحقیق: نتایج تحقیق نشان می‌دهد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میزان تحصیلات، سن، سواد، وضعیت تأهل، میزان درآمد، نقش نیروی انتظامی و رسانه‌ها به مقدار بسیار زیادی بر میزان احساس امنیت اجتماعی گردشگران شهری تأثیر داشته و در این میان وضعیت کالبدی-فیزیکی شهر میزبان کم‌ترین تأثیر را از نظر گردشگران شهرهای ساحلی در استان بوشهر داشته است. همچنین ۴۷/۷ درصد از گردشگران از امنیت اجتماعی در شهرهای ساحلی استان بوشهر رضایت داشته و ۱۸/۷ درصد ناراضی بوده‌اند. در کل بیش از ۸۰

^۱-دکتری جامعه‌شناسی، استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد بوشهر gh.jafarinia@gmail.com

^۲-دانشجوی دکتری جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران arbahmannejad@yahoo.com

درصد پاسخ‌گویان معتقدند که در فرصت مناسب دوباره از این استان و نقاط ساحلی آن دیدن می‌کنند. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که وجود امنیت در شهرهای ساحلی در تصمیم‌گیری گردشگران در سفر به آن شهرها تأثیر مستقیم دارد.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت اجتماعی گردشگری (توریسم) توسعه گردشگری توسعه اجتماعی

مقدمه

گردشگری پیامد و جزء جدایی‌ناپذیر جامعه صنعتی و از عمده‌ترین نیروهای شکل‌دهنده به جهان امروز و دارای مزایای اقتصادی حیرت‌آوری برای جوامع است و در تعاملات بین سطوح محلی و جهانی نقش حائز اهمیتی دارد. همچنین به عنوان نیروی پویایی در همگن ساختن جوامع و کالایی کردن فرهنگ‌های سراسر جهان به شمار می‌رود. از نظر اقتصادی نیز گردشگری برای بسیاری از ملت‌ها به عنوان سودآورترین کالای صنعتی محسوب می‌شود. بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی سود حاصل از گردشگری در سال ۲۰۰۲، ۴۷۲ میلیارد دلار بوده و در سال ۲۰۲۰ سود حاصل از گردشگری سالیانه به دو تریون دلار خواهد رسید.

طبق آمار ارایه شده توسط سازمان جهانی جهانگردی که به طور تقریبی تخمین زده شده است در سال ۲۰۰۶ درآمد حاصل از گردشگری به عددی معادل ۷۳۵ میلیارد دلار رسیده که نسبت به سال ۲۰۰۵ رشدی معادل ۵۷ میلیارد دلار یا معادل ۴۱ میلیارد یورو داشته است. بر اساس آمار ارایه شده توسط این سازمان درآمد اسپانیا بیشتر از کل درآمد مجموع مناطق خاورمیانه و آفریقا است. در سال‌های اخیر منطقه آسیا جز مناطقی بودند که در زمینه جلب گردشگر موفق عمل کرده و مورد توجه جهانگردان قرار گرفته‌اند و برای اولین بار در سال ۲۰۰۶ در آمد حاصل از گردشگری در این مناطق در حد کشور ایالات متحده آمریکا معادل ۱۵۳ میلیارد دلار رسیده است. سهم درآمد منطقه آسیا معادل ۲۱ درصد کل در آمد جهان است.

گردشگری علاوه بر اینکه بزرگ‌ترین و پررونق‌ترین صنعت جهان است گسترده‌ترین صنعت خدماتی و از مهم‌ترین صنایع اشتغال‌زا نیز محسوب می‌شود. در گستره فعالیت‌های این صنعت، سازمان‌ها و شرکت‌های بسیاری در بخش‌های گوناگون حمل و نقل، اقامت و پذیرایی، فروشگاه‌ها و شرکت‌های عرضه‌کننده مواد غذایی حضور دارند و به نوعی استخوان‌بندی این صنعت را تشکیل می‌دهند. با این

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

حال توسعه این صنعت به مولفه های متعددی نیاز دارد که «امنیت» از مهم ترین آنها است. امروزه امنیت به عنوان مهم ترین و زیربنایی ترین اصل در تدوین استراتژی توسعه گردشگری در سطح جهان به شمار می رود. «امنیت» و «گردشگری» دو مقوله وابسته به یکدیگرند که در مناسبات داخلی و بین المللی در ارتباط تنگاتنگ قرار دارند و در تعامل دو جانبه، هم می توانند تاثیر افزایشی بر یکدیگر داشته باشند و هم تاثیر کاهش می دهند. (علوی؛ ۱۳۹۶: ۵۴)

در عرصه گردشگری، امنیت به معنای عام آن از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ زیرا احراز امنیت در عرصه های مختلف، از جمله امنیت اقتصادی، سیاسی، قانونی اجتماعی، روانی و بر میزان ورود گردشگران و تمایل آنها به اقامت در کشور میزبان و نیز سفرهای مجدد تأثیرگذار است، امنیت، مفهوم کلی است که شامل وضعیت سلامت، آرامش و رفاه فرد و ثبات جامعه می شود و در حقیقت، محفوظ ماندن از آسیب توسط دیگران است (هزار جریبی، ۱۳۹۰: ۱۲۸). کشور ایران دارای جاذبه های گردشگری تاریخی و طبیعی فراوان و منحصر به فردی است. یکی از مهم ترین مسائلی که در وجه بین المللی ایران تأثیر منفی داشته و جذب گردشگر را تحت تأثیر قرار داده است، تبلیغات منفی در زمینه عدم وجود امنیت برای گردشگران در این کشور است. این مسئله موجب شده، کشور ایران به عنوان یکی از مقاصد گردشگری با پتانسیل بسیار بالا، در مقایسه با سایر کشورهای جاذب گردشگری وضعیت رضایت بخشی نداشته باشد. براساس بررسی های به عمل آمده، ثابت شده سیاست ایران در زمینه گردشگری در سطح جهانی ضعیف بوده و پدیده جهانی شدن، این ضعف را نمایان تر ساخته است (اتولایی، ۲۰۰۶: ۷). استان بوشهر از استان های جنوبی ایران و هفدهمین استان بزرگ کشور به لحاظ مساحت است که در حاشیه خلیج فارس قرار دارد. مرکز این استان بندر بوشهر می باشد.

این استان به علت قرار گرفتن در ساحل استراتژیک خلیج فارس، صادرات و واردات دریایی، صنعت صیادی، وجود ذخایر نفت و گاز (پارس جنوبی و شمالی)، کشاورزی و نخلداری و وجود نیروگاه هسته ای از اهمیت راهبردی و اقتصادی برخوردار است؛ به گونه ای که پایتخت انرژی ایران لقب گرفته است. همچنین به دلیل ویژگی خاص از لحاظ طبیعی و جایگاه آن از نظر تجارت و بازرگانی (۱۴۵ کیلومتر مرز آبی) همواره مورد توجه گردشگران داخلی بوده است و هر ساله تعداد زیادی مسافر را از راه دور و نزدیک به خود جذب می کند، اما به دلیل تصرف بخشی از زمین های ساحلی توسط مالکان شخصی، از بین بردن ساحل طبیعی با احداث خیابان در نزدیکی آن و وجود کاربری های

نامناسب در این حوزه، بروز فعالیتهای غیر رسمی و عدم کارایی لازم برای بخش ساحلی شهر گناوه به همراه داشته است که خود دلایلی بر ناکامی شهر گناوه در حوزه گردشگری و جذب توریست است. ضرورت پژوهش حاضر از آن روست که ساماندهی آن با توجه به اینکه سواحل دارای اهمیت ویژه ای در جذب گردشگر هستند و همچنین، سالانه جمعیت زیادی از گردشگر داخل کشور به استان بوشهر سفر می کنند، از اهمیت زیادی برخوردار است که می توان زمینه مناسبی برای یک سفر بدون دغدغه و همراه با آسایش و امنیت برای گردشگران فراهم کرد. هدف از انجام این پژوهش، سنجش میزان احساس امنیت و آسایش گردشگران داخلی در شهرهای ساحلی استان بوشهر است. با توجه به موضوع مورد مطالعه و هدف پژوهش، محققان در صدد پاسخ کارشناسی به سؤالات ذیل هستند: وضعیت احساس امنیت و آسایش گردشگران داخلی در شهرهای ساحلی استان بوشهر چگونه است؟ مهم ترین عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت و آسایش گردشگران داخلی شهرهای ساحلی استان بوشهر کدام اند؟

هدف پژوهش

مقاله پیش رو بخشی از یک پژوهش است و اهداف آن به شرح زیر است:

- شناخت میزان احساس امنیت اجتماعی گردشگران داخلی در شهرهای ساحلی استان بوشهر
- شناخت تعاملات مردم شهرهای ساحلی با گردشگران
- بررسی میزان تمایل گردشگران داخلی برای سفرهای بعدی به استان و بازدید از شهرهای ساحلی

پیشینه تحقیق

لوپ (۲۰۰۴) تحقیقی با عنوان توریسم در اوگاندا: تأثیرات، مفهومی محلی و کاربردی برای توسعه توسط در قالب رساله دکتری، دانشگاه فلوریدا در سال ۲۰۰۴ انجام گرفته است، در این پژوهش آمده است که: اوگاندا یک کشوری استوایی در غرب آفریقا است که بیشتر از ۸۰ درصد آنها را روستاییان تشکیل می دهند. اوگاندا برای توسعه مناطق روستایی، بطور جدی خواهان توسعه توریسم است. توریسم روستایی در اوگاندا دارای پتانسیل های زیادی جهت توسعه است در حالیکه مطالعات بیشتری بر روی آنها انجام نشده است. توریسم اوگاندا بر باغ های ملی اش متمرکز شده است که باغ های ملی یک منبع عمده ای از کشمکش عمده روستاییان است، به این خاطر که حیوانات وحشی باغ ها، باعث

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

تخریب محصولات روستاییان می‌شود. بنابراین، باغ‌های ملی می‌توانند یک نقشی پویایی را بین توریسم و روستاییان اوگاندا بازی کنند. با توجه به این، روستای Bigodi در کنار باغ ملی Kibale مکانی است که برای این تحقیق انتخاب شده است. Bigodi از سال ۱۹۹۲ درگیر توریسم بوده است. هدف این تحقیق بررسی اثرات توریسم در Bigodi از طریق تجزیه و تحلیل گفتگوهای مردم محل بوده است. سوال اصلی تحقیق این بوده که، چه اندازه توریسم افراد ساکن Bigodi در نظر می‌گیرد؟ در این تحقیق از روش بررسی کیفی استفاده شده که در آن محقق ده سال را در اوگاندا از ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۳ صرف کرده و شش ماه از آن را در Bigodi بوده است. محقق از طریق مصاحبه‌های رسمی (۵۰ نفر از افراد مقیم و ۱۵ نفر از مقامات در سطح بالای ملی توریسم)، مصاحبه‌های غیررسمی و مشاهدات به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته است. داده‌های این تحقیق در درون یک چارچوب " تئوری زمینه ای یا بنیادی" تجزیه و تحلیل شده و از روش مقایسه پایدار نیز استفاده شده است. نتیجه تجزیه و تحلیل مقصود محلی از توسعه توریسم را نشان می‌دهد که توسط خود مردم بیان شده است.

مایا لرد، برزت و مایکل بک من (۲۰۰۴) مقاله پژوهشی با عنوان «عوامل کارآفرین و موثر در توسعه توریسم پایدار» تنظیم نمودند، در آن آمده است که کارآفرینی یکی از عوامل اساسی قابل توجه در توسعه اقتصادی است که منجر به رشد و توسعه خدماتی می‌شود که تغییر و نوآوری را به دنبال دارد. توریسم یکی از بخش‌های اقتصادی است که تا حد زیادی نیاز به بخش‌های کارآفرین دارد. تنوع در تولیدات و خدمات توریسم باید به نوعی باشد که از عهده تقاضاهای زیاد و انواع خواسته‌های توریست‌ها و گردشگران برآید. این امر شامل فعالیت‌های هرچه پایدارتر است» این پژوهش بر روی منطقه سادرسات در سوئد مطالعه‌ای موردی انجام داده اشاره می‌کند که این منطقه با توریستی شدن بسیاری از ویژگی‌های طبیعی و فرهنگی‌اش را از دست داده، همچنین نواحی انبوه کشاورزی می‌تواند به عنوان یکی از عوامل کارآفرینی روستایی شناخته شود. به هر حال شرایط و فرهنگی کارآفرینی و گردشگری منطقه را نشان می‌دهد و رؤس کلی و مختصری از جریان موقعیت کارآفرینی منطقه را به تصویر می‌کشد. نمونه‌ای از روحیه کارآفرینی و مسئولیت پذیری در خانوار «پرورش و سلامتی خوک» است که به عنوان مثالی موفق از کار آفرینی نوین در توریسم کشاورزی آورده شده است. در پایان بر پایه نتایج و تحلیل‌ها چندین پیشنهاد برای غلبه بر موانع موجود توسعه کارآفرینی پایدار در نواحی گردشگری روستایی آورده شده است. (www.unwto.com)

سانجا ساییل لب و بورات میلنر (۲۰۰۶) پژوهشی با عنوان «رویکرد منطقی نوینی برای توسعه توریسم پایدار در نواحی روستایی» انجام داده‌اند که هدف پژوهش «تهیه مدلی سازمان یافته نوین برای نواحی مقصد گردشگری (نواحی میزبان) در مناطق روستایی» بود. و طرح /روش / رویکرد آن به تصویر کشیدن مسایل و مشکلات توریسم در نواحی مقصد و عملی کردن مفهوم مدیریت شبکه ای تئوری سیستم ها بود. در این تحقیق آمده است که: «ما رویکرد جدیدی برای مدیریت نواحی مقصد در مکان های غیر شهری ارایه می دهیم، مدیریت شبکه ای نهایی به معنی درس جدیدی برای مدیریت نواحی مقصد روستایی فهمیده و درک می شود.» از خلاقیت‌های این روش این بود که مدل یکی از اولین رویکردهایی مدیریت نواحی مقصد را ارایه کرد و کاربردش را در طیف وسیعی از نواحی مقصد امکانپذیر ساخت و می‌تواند به دستیابی به ساماندهی بهتر کمک کرده و بنابراین، رقابت در نواحی مقصد را منجر می‌شود. (Sonja sibila et all, ۲۰۰۶) آنها در پژوهش خود به رفتار مصرف کننده و نیز جنبه‌های خدماتی بازارهای توریسم توجه کرده‌اند.

روش تحقیق جامعه آماری، حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری

گردشگران داخلی که در زمستان ۱۳۹۸ به استان بوشهر سفر کردند و به مدت یک هفته در این شهر اقامت داشتند که محققان طی این مدت توانستند ۲۲۸ پرسش‌نامه جمع‌آوری کنند. پایایی داده‌های مورد استفاده به وسیلهٔ آزمون کرونباخ $0/745$ محاسبه شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون و اسپیرمن، تی تک نمونه‌ای و رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است.

حجم نمونه

برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد که پارامترهای مفروض آن عبارتند از:

$$N = 260000 \quad \text{کل جمعیت آماری}$$

$$t = 1/96 \quad \text{حدود اطمینان}$$

$$d = 0/05 \quad \text{فاصله اطمینان برای دقت احتمالی}$$

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

در مورد انتخاب حجم نمونه در بین هر یک از گروه‌های مختلف (نظیر تفریحی، درمانی، فرهنگی، آموزشی، ورزشی، اجتماعی، مذهبی، بازرگانی و سیاسی) از روش نسبت استفاده شده است.

لازم به توضیح است که انتخاب افراد نمونه (گردشگران) به صورت تصادفی انجام شد، بدین صورت که با مراجعه به هتلها، فرودگاه، مراکز بوم گردی و از هر کدام از گردشگرانی که تمایل به پاسخ دادن بودند، از آنها نظرسنجی شده است و برای اطمینان از صحت، صراحت و اعتبار سؤالات، آزمون مقدماتی (pre-test) پرسشنامه انجام شد و پس از رفع اشکالات و نواقص پرسشنامه، اقدام به تکمیل آن در میان جامعه نمونه شده است.

۷-۱- شاخص‌های تحقیق

امنیت مفهومی کلی است که شامل وضعیت سلامت و آرامش و رفاه فرد و ثبات جامعه می‌شود و در حقیقت محفوظ ماندن از آسیب، توسط دیگران است. در مجموع امنیت اجتماعی «فضایی است که شامل دو بُعد عینی و ذهنی است. در بُعد عینی، امنیت اجتماعی به معنای شرایط و موقعیت ایمن و حفظ و گسترش آن برای افراد جامعه در مقابل عوامل بیرونی است. مانند ناآرامی‌های شهری، جرم و ... (نه در برابر حوادث رانندگی، سیل، آتش‌سوزی، زلزله و مواردی از این قبیل) و بُعد ذهنی امنیت اجتماعی به معنای احساس امنیت و آرامش است. (ماندل، ۱۳۷۷، ۲۲-۱۸)

در این پژوهش منظور از امنیت میزان احساسی امنیتی می‌باشد که گردشگران در زمان حضور در شهرهای ساحلی استان بوشهر دارند. از این رو در تحقیق حاضر سنجش بعد ذهنی امنیت مدنظر است:

بدین ترتیب متغیر احساس امنیت به وسیله معرفیهایی تعریف عملیاتی شده است:

- شما تا چه اندازه در شهری که اقامت دارید احساس امنیت می‌کنید؟
- میزان سطح کارهای خلاف در شهرهای ساحلی استان بوشهر را تا چه ارزیابی می‌کنید؟
- در زمان اقامت در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه حد نگران هستید که ممکن است برای شما مزاحمتی ایجاد شود؟
- در صورت مزاحمت تا چه اندازه احتمال می‌دهید، پلیس به کمک شما بیاید و به شما کمک کند؟

- در صورت برخورد با کلاه برداران و خلاف کاران تا چه حد فکر می کنید قانون با آنان برخورد خواهد کرد و حقوق شما ضایع نمی شود؟

- فکر می کنید در حین خرید و یا حمل پول در استان بوشهر تا چه اندازه احتمال سرقت وجود دارد؟

برای اینکه بدانیم مجموعه سوالات مطرح شده در خصوص سنجش میزان احساس امنیت تا چه اندازه از اعتبار لازم برخوردار هستند، در ابتدا از نظرات و راهنمایی‌های اساتید راهنما و مشاور استفاده گردید، و بدین ترتیب اعتبار صوری این مقیاس به دست آمد. برای بررسی پایایی مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. بدین صورت که پس از طراحی اولیه سوالات احساس امنیت و تکمیل ۳۰ پرسشنامه در جامعه آماری مورد مطالعه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ میزان پایایی محاسبه شد

نتایج حاصل از آزمون آلفای کرونباخ به میزان ۰/۸۲ نشان می دهد که همبستگی درونی بین متغیرها برای سنجش متغیر " احساس امنیت " مورد نظر وجود دارد.

لازم به توضیح است که برای ساخت متغیر "احساس امنیت" پس از مشخص شدن گویه‌ها و یکسان کردن جهت گویه‌ها با استفاده از دستور ترکیب (Compute) متغیر احساس امنیت ساخته شدند. اما برای نشان دادن میزان آن در قالب جدول یک بعدی لازم بود که آن را به سه دسته کم، متوسط و زیاد تبدیل نماییم. از این رو در ابتدا دامنه تغییرات به دست آمد و سپس با استفاده از آن، فاصله بین طبقات به شکل زیر محاسبه گردید:

$$\text{دامنه تغییرات } ۲۴ = ۳۰ - ۶ \quad \text{فاصله بین طبقات } ۸ = ۳ : ۲۴$$

$$\text{طبقه اول (امنیت کم)} \quad ۶ + ۸ = ۱۴ \quad \text{طبقه دوم (امنیت متوسط)} \quad ۱۴ + ۸ = ۲۲$$

$$\text{طبقه سوم (امنیت زیاد)} \quad ۲۲ + ۸ = ۳۰$$

۲- مبانی نظری

امنیت به مفهوم رهایی از ترس و خطر و احساس دوری از هرگونه تعهد، یکی از نیازهای اصلی و اساسی انسان‌ها از آغاز زندگی بوده است. امنیت به این معنا پیوند عمیقی با ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه دارد.

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

تعاریف لغوی امنیت در فرهنگ‌های لغت عبارت است از درامان بودن، آرامش و آسودگی، حفاظت در مقابل خطر، احساس آزادی از ترس، احساس ایمنی و رهایی از تهدید.

براساس نگرش‌های جدید (امنیت به همان اندازه که مقوله ای فیزیکی است یک مقوله روانی نیز محسوب می‌شود). به عبارت امنیت هم مسأله ای عینی و هم ذهنی است. در بُعد عینی آن گونه که ولفرز معتقد است امنیت یعنی (نبود تهدید، برای ارزش‌های کسب شده و در بُعد ذهنی عبارت است از فقدان هراس از حمله به ارزش‌های مزبور) این نگرش ذهنی و عینی به امنیت نه تنها در ارتباط با ابعاد غیر نظامی و ابعاد داخلی امنیت، بلکه حتی در ارتباط با امنیت نظامی و تهدیدهای خارجی نیز معنادار است چنان که رابرت ماندل معتقد است. (امنیت شامل تعقیب روانی و مادی ایمنی است و اصولاً جزء مسئولیت حکومت ماست تا از تهدیدات مستقیم ناشی از خارج نسبت به بقای رژیم‌ها، نظام شهروندی و شیوه زندگی شهروندان خود ممانعت به عمل آورند).

اصولاً امنیت یک امر نسبی است. در این زمینه "آزگود" معتقد است که امنیت همانند خطر کیفیتی نامشخص است، امری نسبی است نه مطلق نسبی بودن مفهوم امنیت بخشی به دلیل انتزاعی بودن و نبود تعریف مشخصی از این مفهوم و بخشی دیگر حاصل پیوند با مفاهیم نسبی دیگری نظیر منافع و بحران به همراه نداشته‌اند.

لارونی مارتین نیز می‌گوید: "امنیت عبارت است از تضمین رفاه آتی".

همین‌طور جان ئی مورز می‌گوید: "امنیت یعنی رهایی نسبی از تهدیدات زیان بخش".

احساس امنیت پدیده‌ای روان شناختی و دارای ابعاد گوناگون می‌باشد. این احساس ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی است. بنابراین، افراد به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. باید توجه داشت آنچه مد نظر است احساس امنیت در معنای واقعی آن است و لازم است بین این مسأله و نا امنی مرضی که جنبه کاملاً شخصی دارد تفکیک قایل شد.

از دیدگاه جامعه‌شناسی احساس امنیت در واقع یک تولید اجتماعی است یعنی همه نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفاء می‌کنند. با این دید طبیعتاً همه ارکان جامعه از جمله مردم- حاکمیت- پلیس و ... در تولید و ارتقای سطح آن نقش کلیدی و لاینفک دارند.

احساس امنیت حالتی است که آحاد جامعه هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی های مشروع خود نداشته و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتد. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان به میزان وجود یا عدم وجود جرم و شرایط جرم خیز در آن جامعه باز می گردد و هر مقدار فراوانی جرم و شرایط جرم بالاتر باشد احساس امنیت شهروندان پائین تر است.

پیر بورديو به رابطه بين ساختارهای عینی (امنیت) و ساختارها یا پدیده های ذهنی (احساس امنیت) تأکید کرده و اعتقاد دارد از یکسو ساختارهای عینی قرار می گیرند که مبنای صورت های ذهنی راتشکیل می دهند و الزام های ساختاری را که بر کنش های متقابل وارد می شوند تعیین می کنند و از سوی دیگر اگر کسی خواسته باشد تلاش های روزانه فردی و جمعی را که در جهت تغییر یا حفظ این ساختارهای عمل می کنند بررسی کند باید این صورت های ذهنی را در نظر گیرد.

ارزیابی ذهنی افراد به عنوان کنش گران در تصمیم گیری و شکل دهد الگوهای عملی رفتاری در جامعه نقش بنیادی ایفا می نماید. بنابراین، بررسی و تبیین ابعاد و زوایای احساس امنیت و متغیرهای تأثیرگذار بر آن در فضای اجتماعی ضرورت غیر قابل انکار پیدا می کند. علاوه بر ارزیابی ذهنی کنش گران از منظر دیگر که به توسعه اجتماعی مربوط می شود رشد و شکوفایی اجتماعی در گروه ایجاد، حفظ و بازتولید امنیت و احساس آن در جامعه می باشد. رشد جامعه و خود شکوفایی آن متکی بر سرمایه های انسانی مادی- اجتماعی شهروندان است و این سرمایه ها جهت توسعه نیازمند امنیت ایمنی و احساس امنیت است. (بیات: ۱۸ اقتباس از رتیزر ۱۳۷۷:۷۱۶- بورديو ۱۹۸۹:۱۵- مبارکی ۲۷:۱۳۸۳)

بررسی رویکردهای موجود در حوزه احساس امنیت

- رویکرد سنتی: این رویکرد با پس زمینه تمرکز بر قدرت سخت افزاری از یکسو و مقابله با تهدیدات دشمنان خارجی از سوی دیگر، نقش و جایگاه جامعه (افراد) را به پایین ترین حد آن نازل می کند. از این رو زمینه بالقوه برای احساس ناامنی ایجاد می گردد.

- رویکرد اجتماعی: در مقابل دیدگاه فوق از نیمه دوم قرن بیستم این رویکرد با تمرکز بر بسترهای درونی و اجتماعی امنیت هرگونه تفکیک بین جامعه و دولت (قدرت) را عامل ناامنی و احساس آن برای مردم بود، نفی کرده و برعکس اعتقاد دارد که در شرایط مناسبات

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

دو سویه بین دولت و مردم است که امنیت تولید و مبنای توسعه همه جانبه و پایدار قرار می‌گیرد. در این رویکرد همه افراد جامعه به تناسب در تولید امنیت نقش دارند و مبنای آن هم رضایت‌مندی افرا جامعه است.

- بخش دیگر از نظریه پردازان امنیت را از منظر فلسفی - سیاسی نگرینسته و جامعه را زمانی دارای امنیت قلمداد کرده‌اند که در آن از یکسو حاکمان از میان طبقه برگزیده جامعه انتخاب می‌شوند و از سوی دیگر رفاه عمومی و تناسب قوای درونی فردی و درون جامعه مبنای مناسبات اجتماعی قرار می‌گیرد. از این رو امنیت عینی و امنیت ذهنی (احساس امنیت) در جامعه پایدار می‌گردد.

انواع مکتب‌ها

- کارکردگرایی: با تأکید بر توافق حاکم بر روابط اجتماعی در نظام اجتماعی وجود امنیت را در سایه هماهنگی ساختاری و یکپارچگی و انسجام اجتماعی قابل تحقق می‌بیند کلیت نظام اجتماعی منسجم از اعضای است که هر جزء و کل برای نظام دارای کارکردی است و این هماهنگی و انسجام کارکردی امنیت اجتماعی را برای جامعه به ارمغان می‌آورد.
- کنش متقابل نمادی: امنیت را با تفسیر ذهنی (احساس امنیت) افراد از شرایط حاکم بر جامعه که از یک سو بر رفتار افراد چارچوب مشخص سازد و از سوی دیگر به نوعی تحت تأثیر کنش افراد برساخته می‌شود، بنا می‌سازد. در این تعامل متقابل است که بنیان‌های نظم و امنیت که بر رفتار اجتماعی افراد استوار است ساخته و تداوم پیدا می‌کند. در این دیدگاه احساس امنیت تبیین می‌شود.
- روش‌شناسی مردمی: این مکتب برای مقررات در زندگی روزمره اهمیت زیادی قائل است و نظم و امنیت اجتماعی را در سایه پیروی مردم از مقررات روزمره بین آنها قابل تبیین می‌داند. این دیدگاه نظم و امنیت را با تأکید بر اهمیت محوری زبان و سخن درک می‌کند. (بیات، ۱۳۸۸)

بحث اصلی

امنیت در فرهنگ‌های فارسی به معنای «آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران، آمده است» (محمودی جانگی، ۱۳۷۶: ۲۷۳).

اسلام امنیت اجتماعی را در تمامی ابعاد آن مطرح می‌کند، به طوری که امنیت اجتماعی در آن بر اساس حفظ و مال و آبرو و حیثیت افراد جامعه استوار است و در صورتی که هر کدام از این محورها خدشه‌دار شوند و کرامت انسان و عزت نفس و شخصیت او مورد لطمه قرار گیرد، امنیت اجتماعی متزلزل و پایه‌های آن سست خواهد شد.

آل ویور امنیت اجتماعی را به توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط می‌داند، به طور خاص این نوع امنیت درباره حفظ شرایط قابل پذیرش داخلی برای تکامل الگوهای سنتی، زبان، فرهنگ، مذهب، هویت ملی و رسوم است. ویور گروه‌های ملی، قومی و مذهبی را تنها مخاطبان امنیت اجتماعی می‌داند. چرا که آنها گروه‌های بزرگی هستند که بخشی از قلمرو یک دولت - ملت را اشغال کرده‌اند (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۸).

براساس نظر ویور زمانی که قلمرو جغرافیایی این گروه‌ها و جمعیت آنها مورد تهدید واقع شود، مقابله با آن و رفع خطر در حوزه امنیت ملی سامان می‌پذیرد. زیرا در این حالت دولت ناچار است جهت حفظ تمامیت ارضی خود آنها را از تهدیدات مصون دارد.

نگاهی اجمالی به تعاریف فوق و دهها تعریف دیگر که از امنیت ارایه شده است، ما را متوجه این نکته می‌کند که امنیت مفهومی است چندلایه و چندسطحی که به سادگی نمی‌توان به تعریفی یکدست از آن دست یافت. البته این تنوع تعاریف و پیچیدگی در سطوح تحلیلی آن به معنای پراکندگی و نداشتن قدر مشترک نیست (هزار جریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸).

در ابتدا باید گفت که برای ساخت مفهوم احساس امنیت از گویه‌های ذیل استفاده گردید:

- شما تا چه اندازه در شهری که اقامت دارید احساس امنیت می‌کنید؟
- میزان سطح کارهای خلاف در شهرهای ساحلی استان بوشهر را تا چه ارزیابی می‌کنید؟

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

- در زمان اقامت در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه حد نگران هستید که ممکن است برای شما مزاحمتی ایجاد شود؟

- در صورت مزاحمت تا چه اندازه احتمال می‌دهید، پلیس به کمک شما بیاید و به شما کمک کند؟

- در صورت برخورد با کلاه برداران و خلاف کاران تا چه حد فکر می‌کنید قانون با آنان برخورد خواهد کرد و حقوق شما ضایع نمی‌شود؟

- فکر می‌کنید در حین خرید و یا حمل پول در استان بوشهر تا چه اندازه احتمال سرقت وجود دارد؟

با استفاده از گویه‌های فوق شاخص احساس امنیت ساخته شده و در جداول زیر گزارش شده است

داده‌های جدول حاکی از آن است که ۶۵ درصد از پاسخگویان بیان داشته‌اند از اینکه در شهرهای ساحلی استان بوشهر هستند، به میزان زیادی احساس امنیت می‌کنند و در مقابل ۱۴ درصد در حد کمی در شهرهای ساحلی استان بوشهر احساس امنیت داشته‌اند و در این میان ۲۱ درصد امنیت شهرهای ساحلی استان بوشهر را در حد متوسطی ارزیابی نموده‌اند. در مجموع میزان احساس امنیت گردشگران متوسط رو به بالاست.

جدول ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب احساس امنیت آنان از شرایط عمومی

احساس امنیت	فراوانی	درصد
کم	۵۴	۱۴
متوسط	۸۴	۲۱/۳
زیاد	۲۴۹	۶۴/۳
جمع کل	۳۸۵	۱۰۰
آماره توصیفی	مینیمم = ۶	ماکزیمم = ۳۰
میانگین	۲۰/۸۸	

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب ابعاد احساس امنیت نشان می‌دهد:

- داده‌های جدول ذیل حاکی از آن است که در بین پاسخگویان ۷۷ درصد به میزان زیاد، ۲ درصد به میزان کم و در این میان ۲۱ درصد در حد متوسط در شهری که اقامت دارند احساس امنیت می‌کنند.

- در خصوص ارزیابی میزان سطح کارهای خلاف در شهرهای ساحلی ۴ درصد از پاسخگویان سطح کارهای خلاف در جامعه را به میزان زیاد، ۶۵ درصد به میزان کم و در این میان ۲۱ درصد در حد متوسط ارزیابی کرده و ۴ درصد از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند.

- در خصوص این که در زمان اقامت در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه حد نگران هستید که ممکن است برای شما مزاحمتی ایجاد شود ۳ درصد از پاسخگویان به میزان زیاد، ۶۵ درصد به میزان کم و در این میان ۳ درصد در حد متوسط نگران ایجاد مزاحمت برایشان در استان بوشهر بوده و ۳ درصد از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند.

- در خصوص این که در صورت مزاحمت تا چه اندازه احتمال می‌دهید، پلیس به کمک شما بیاید و به شما کمک کند ۵۳ درصد از پاسخگویان به میزان زیاد، ۱۷ درصد به میزان کم و در این میان ۲۶ درصد در حد متوسط احتمال می‌دهند که در صورت مزاحمت پلیس به کمک آنها می‌آید و به آنها کمک می‌کند و تنها حدود ۴ درصد از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند.

- در خصوص این که در صورت برخورد با کلاه برداران و خلاف کاران تا چه حد فکر می‌کنید قانون با آنان برخورد خواهد کرد و حقوق شما ضایع نمی‌شود ۶۲ درصد از پاسخگویان به میزان زیاد، ۱۲ درصد به میزان کم و در این میان ۲۴ درصد در حد متوسط فکر می‌کنند در صورت برخورد با کلاه برداران و خلاف کاران قانون با آنان برخورد خواهد کرد و تنها حدود ۲ درصد از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند.

- در خصوص این که فکر می‌کنید در حین خرید و یا حمل پول در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه اندازه احتمال سرقت وجود دارد ۲۵ درصد از پاسخگویان به میزان زیاد، ۳۸ درصد به میزان کم و در این میان ۳۵ درصد در حد متوسط فکر می‌کنند در حین خرید و یا حمل پول در استان بوشهر احتمال سرقت وجود دارد و تنها حدود ۲ درصد از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند.

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

جدول ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب احساس امنیت آنان به تفکیک گویه‌ها

میزان						گویه
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	نمی دانم	
۱۶۶	۱۲۷	۸۴	۶	۲	۰	شما تا چه اندازه در شهری که اقامت دارید احساس امنیت می کنید؟
۴۴	۳۳/۲	۲۱/۲	۱/۱	۰/۵	۰	
۲۱	۳۲	۲۹	۹۸	۱۹۱	۱۵	میزان سطح کارهای خلاف در شهرهای ساحلی استان بوشهر را تا چه ارزیابی می کنید؟
۵/۵	۸/۳	۷/۵	۲۵/۵	۴۹/۴	۳/۸	
۶	۳۲	۲۹	۱۱۳	۱۹۱	۱۵	در زمان اقامت در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه حد نگران هستید که ممکن است برای شما مزاحمتی ایجاد شود؟
۱/۱	۸/۳	۷/۵	۳۰/۹	۴۹/۴	۳/۸	
ادامه جدول ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب احساس امنیت آنان به تفکیک گویه‌ها						
۷۴	۱۳۱	۹۸	۴۹	۱۸	۱۵	در صورت مزاحمت تا چه اندازه احتمال می دهید، پلیس به کمک شما بیاید و به شما کمک کند؟
۱۹/۲	۳۴	۲۵/۵	۱۲/۷	۴/۷	۳/۹	
۹۱	۱۴۷	۹۲	۳۵	۱۰	۱۰	در صورت برخورد با کلاه برداران و خلاف کاران تا چه حد فکر می کنید قانون با آنان برخورد خواهد کرد و حقوق شما ضایع نمی شود؟
۲۳/۶	۳۸/۲	۲۳/۹	۹/۱	۲/۶	۲/۶	
۳۳	۳۲	۴۶	۱۳۳	۱۳۵	۶	فکر می کنید در حین خرید و یا حمل پول در شهرهای ساحلی استان بوشهر تا چه اندازه احتمال سرقت وجود دارد؟
۸/۶	۸/۳	۱۱/۹	۳۳/۳	۳۵	۱/۶	

الف- توزیع میزان احساس امنیت گردشگران به تفکیک استان محل سکونت

با توجه به اینکه آنالیز واریانس کمک می کند تا میانگین های چند جامعه با یکدیگر مقایسه گردند، لذا در این بخش از این آزمون جهت مقایسه احساس امنیت گردشگران در ۵ استان استفاده می گردد. نتایج حاصل از آنالیز واریانس در زیر آمده است:

جدول ۳- نتایج حاصل از آنالیز واریانس در ارتباط با احساس امنیت

آنالیز واریانس احساس امنیت					
سطح معنی داری	آماره F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰/۲۸۳	۱/۲۶۵	۱۲/۸۲۰	۴	۵۱/۲۷۹	بین گروه ها
		۱۰/۱۳۲	۳۸۰	۳۸۴۹/۹۸۴	داخل گروه ها
			۳۸۴	۳۹۰۱/۲۶۲	کل

جدول ۴- نتایج حاصل از آزمون شفه در رابطه با احساس امنیت

احساس امنیت		
آزمون شفه		
استان	تعداد	مقایسه میانگین با آلفا = ۰/۰۵
		۱
سیستان و بلوچستان	۹۶	۲۰/۴۳۷۵
مازندران	۵۶	۲۰/۸۰۳۶
هرمزگان	۱۴۱	۲۰/۸۵۸۲
گلستان	۵۰	۲۱/۱۸۰۰
گیلان	۴۲	۲۱/۶۹۰۵
سطح معنی داری		۰/۳۰۰

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

نتایج حاصل از سطح معنی داری به دست آمده که بزرگتر از $0/05$ ($P = 0/28$) است، نشان می دهد، تفاوت معنی دار در ارتباط با احساس امنیت گردشگران پنج استان از بوشهر وجود ندارد. برای نشان داده حداقل میانگین بین گروهها از آزمون آزمون شفه استفاده کردیم، نتایج به دست آمده از آزمون شفه بیان می کند که کمترین میانگین میزان احساس امنیت مربوط به گردشگران استان گیلان و بیشترین میانگین میزان احساس امنیت مربوط به گردشگران استان سیستان و بلوچستان است.

در مورد احساس امنیت گردشگران به تفکیک استان، نتایج جدول دو بعدی نشان می دهد که پاسخگویان گیلانی با $28/6$ درصد بیشترین میزان احساس امنیت را از سفر به استان بوشهر داشته اند. همچنین مقایسه میانگین احساس امنیت از سفر به استان بوشهر نشان می دهد که گردشگران سیستانی بیشترین احساس امنیت و گردشگران گیلانی کمترین احساس امنیت را از سفر به استان بوشهر داشته اند. نتایج حاصل از آزمون خی دو ($Chi-Square=14/557$) که در سطح آلفای $0/068 = P$ است، نشان می دهد که تفاوت معناداری در خصوص احساس امنیت در بین گردشگران پنج استان وجود ندارد.

جدول ۵- بررسی احساس امنیت گردشگران ۵ استان از سفر به استان بوشهر

قاره		سیستان					کل
احساس امنیت		مازندران	مازندران	مازندران	مازندران	مازندران	کل
کم	فراوانی	۲۲	۶	۲	۱۹	۵	۵۴
	درصد	۲۲/۹	۱۰/۷	۴	۱۳/۵	۱۱/۹	۱۴
متوسط	فراوانی	۵۵	۴۲	۳۶	۹۱	۲۵	۲۴۹
	درصد	۵۷/۳	۷۵	۷۲	۶۴/۵	۵۹/۵	۶۴/۷
زیاد	فراوانی	۱۹	۸	۱۲	۳۱	۱۲	۸۲
	درصد	۱۹/۸	۱۴/۳	۲۴	۲۲	۲۸/۶	۲۱/۳
جمع کل	فراوانی	۹۶	۵۶	۵۰	۱۴۱	۴۲	۳۸۵
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین احساس امنیت		۲۰/۴۳	۲۰/۸۰	۲۱/۱۸	۲۰/۸۵	۲۱/۶۹	۲۰/۸۸

Chi-Square	d.f	Sig
۱۴/۵۵۷	۸	۰/۰۶۸

ب- توزیع میزان احساس امنیت گردشگران به تفکیک جنسیت

با توجه به توزیع داده ها در داخل جدول، میزان احساس امنیت در بین مردان و زنان تقریباً به یک اندازه است با این حال میانگین احساس امنیت از سفر به استان بوشهر در بین مردان با ۲۰/۹۳ از میانگین احساس امنیت از سفر به استان بوشهر در بین زنان با ۲۰/۸۲ بیشتر است. نتایج حاصل از آزمون خی دو (Chi-Square=۵/۱۳۷) که در سطح آلفای (P = ۰/۰۷۷) است، نشان می‌دهد که میزان احساس امنیت از سفر به استان بوشهر در بین زنان و مردان تفاوت معناداری با هم ندارند

جدول ۶- بررسی رابطه بین جنسیت و احساس امنیت گردشگران

جنس		مرد	زن	کل
احساس امنیت				
کم	فراوانی	۲۶	۲۸	۵۴
	درصد	۱۲/۳	۱۶/۱	۱۴
متوسط	فراوانی	۱۴۷	۱۰۲	۲۴۹
	درصد	۶۹/۷	۵۸/۶	۶۴/۷
زیاد	فراوانی	۳۸	۴۴	۸۲
	درصد	۱۸	۲۵/۳	۲۱/۳
کل	فراوانی	۲۱۱	۱۷۴	۳۸۵
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین احساس امنیت		۲۰/۹۳	۲۰/۸۲	۲۰/۸۸

Chi-Square	d.f	Sig
۵/۱۳۷	۲	۰/۰۷۷

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

ج- توزیع میزان احساس امنیت گردشگران به تفکیک گروه سنی

مقایسه میانگین احساس امنیت در بین گروه‌های سنی نیز نشان می‌دهد که گروه سنی ۶۱ سال به بالا بیشترین و و گروه سنی ۴۶-۶۰ کمترین احساس امنیت از سفر به استان بوشهر را داشته‌اند. نتایج حاصل از آزمون خی دو ($\text{Chi-Square}=25/840$) که در سطح معناداری ($P=0/000$) است نشان می‌دهد که میزان احساس امنیت از سفر به استان بوشهر در بین سنین مختلف متفاوت است همبستگی ($\text{Cramers } V = 0/183$) نشان می‌دهد که این تفاوت احساس امنیت در بین گروه‌های مختلف سنی در حد ضعیفی است.

جدول ۷- رابطه بین سن پاسخگویان و احساس امنیت

سن احساس امنیت	کمتر از ۳۰ سال	بین ۳۱ تا ۴۵ سال	بین ۴۶ تا ۶۰ سال	۶۱ سال و بیشتر	کل
کم	۳۳	۱۰	۶	۵	۵۴
درصد	۱۸/۹	۱۰/۳	۲۱/۴	۵/۹	۱۴
متوسط	۱۱۰	۷۳	۱۸	۴۸	۲۴۹
درصد	۶۲/۹	۷۵/۳	۶۴/۳	۵۶/۵	۶۴/۷
زیاد	۳۲	۱۴	۴	۳۲	۸۲
درصد	۱۸/۳	۱۴/۴	۱۴/۳	۳۷/۶	۲۱/۳
کل	۱۷۵	۹۷	۲۸	۸۵	۳۸۵
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
احساس امنیت	۲۰/۳۳	۲۰/۸۷	۲۰/۳۲	۲۲/۲۱	۲۰/۸۸

Chi-Square	d.f	Sig	Cramer's V
۲۵/۸۴۰	۶	۰/۰۰۰	۰/۱۸۳

د- توزیع میزان احساس امنیت گردشگران به تفکیک میزان تحصیلات

با توجه به توزیع داده هاو میانگین احساس امنیت از سفر در داخل جدول، میزان احساس امنیت در بین گردشگران با تحصیلات فوق دیپلم و لیسانس از همه بیشتر است. مقایسه میانگین احساس امنیت به تفکیک میزان تحصیلات نیز نشان می دهد که پاسخگویان با تحصیلات فوق دیپلم و لیسانس بیشترین و پاسخگویان با تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر کمترین احساس امنیت از سفر به استان بوشهر را داشته اند. نتایج حاصل از آزمون خی دو ($\text{Chi-Square}=13/212$) که در سطح معناداری ($P=0/010$) است نشان می دهد که میزان احساس امنیت از سفر به استان بوشهر در بین پاسخگویان با تحصیلات مختلف متفاوت است همبستگی ($\text{Cramers V}=0/131$) نشان می دهد که این تفاوت احساس امنیت در بین گروه های تحصیلی مختلف در حد ضعیفی است.

جدول ۸- بررسی رابطه بین تحصیلات پاسخگویان و احساس امنیت

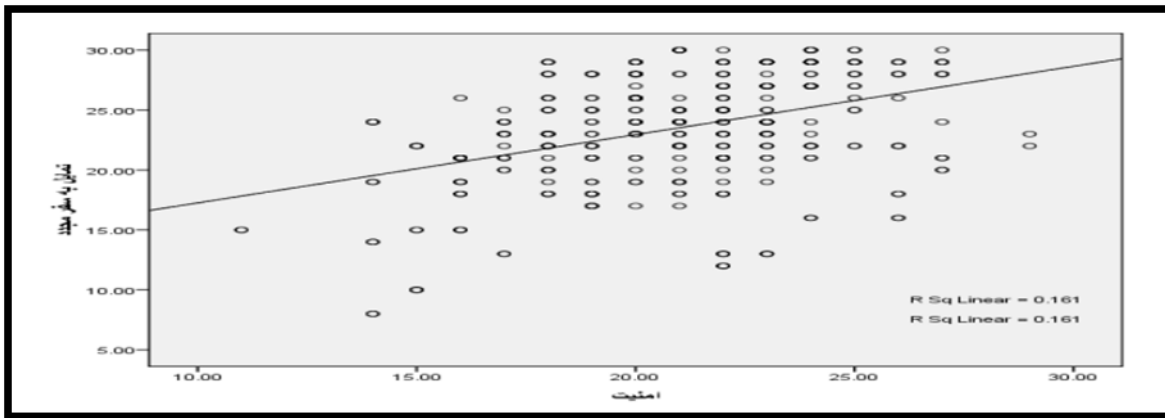
تحصیلات احساس امنیت		زیر دیپلم و دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	کل
کم	فراوانی	۹	۲۸	۱۷	۵۴
	درصد	۱۲/۳	۱۲/۶	۱۹/۱	۱۴
متوسط	فراوانی	۴۵	۱۳۹	۶۵	۲۴۹
	درصد	۶۱/۶	۶۲/۳	۷۳	۶۴/۷
زیاد	فراوانی	۱۹	۵۶	۷	۸۲
	درصد	۲۶	۲۵/۱	۷/۹	۲۱/۳
کل	فراوانی	۷۳	۲۲۳	۸۹	۳۸۵
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
میانگین احساس امنیت		۲۱/۰۴	۲۱/۰۷	۲۰/۲۷	۲۰/۸۸

Chi-Square	d.f	Sig	Cramer's V
۱۳/۲۱۲	۴	۰/۰۱۰	۰/۱۳۱

— بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهر های ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

۲-۳- بررسی رابطه احساس امنیت گردشگران و میزان تمایل آنها به سفر مجدد به استان بوشهر

بین احساس امنیت گردشگران در استان بوشهر و تمایل به سفر مجدد رابطه وجود دارد در گام اول جهت استفاده از رگرسیون خطی لازم است که به رابطه بین دو متغیر مورد مطالعه بپردازیم:

بافتنگار خطی دو متغیر "احساس امنیت و تمایل به سفر مجدد"

به منظور بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به سفر مجدد گردشگران به استان بوشهر از رگرسیون دو متغیره استفاده گردید

جدول ۹- مشخص کننده های کلی تحلیل رگرسیونی متغیر احساس امنیت بر تمایل به سفر مجدد گردشگران

شاخص آماری مدل رگرسیون	ضریب همبستگی (r)	تعدیل شده	F	سطح معناداری
۱	۰/۴۰۱	۰/۱۶۱	۷۳/۵۱۷	۰/۰۰۰

جدول فوق ضریب رگرسیونی احساس امنیت و تمایل به سفر مجدد گردشگران را نشان می دهد. ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰/۴۱ و دارای سطح معنی داری بسیار بالا ($P=0/000$) است و چون این رقم مثبت است بیانگر وجود رابطه مستقیم میان این دو متغیر است. یعنی هرچه میزان احساس امنیت بالا رود، تمایل به سفر مجدد نیز افزایش می یابد. بنابراین، فرضیه اول مبنی بر وجود رابطه مثبت بین دو متغیر پذیرفته می شود. با توجه به مقدار ضریب تعیین $0/16^2 = 0/26$ حدود ۱۶ درصد از تغییرات تمایل به سفر مجدد توسط میزان احساس امنیت قابل تبیین است.

جدول ۱۰- ضریب رگرسیونی احساس امنیت و تمایل به سفر مجدد گردشگران

شاخص آماری مدل	ضرایب رگرسیون	خطای استاندارد	بنای استاندارد	t	سطح معنی داری
ضریب ثابت	۱۱/۵۶۵	۱/۴۰۲	-	۸/۲۴۶	۰/۰۰۰
احساس امنیت	۰/۵۶۹	۰/۰۶۶	۰/۴۰۱	۸/۵۷۴	۰/۰۰۰

جدول ۱۱- بررسی رابطه بین احساس امنیت گردشگران از استان بوشهر و میزان تمایل آنها به سفر مجدد به استان بوشهر

کل	زیاد	متوسط	کم	احساس امنیت	
				کم	تمایل به سفر مجدد
۱۸	۰	۹	۹	فراوانی	
۴/۷	۰	۳/۶	۱۶/۷	درصد	
۱۱۱	۱۷	۶۳	۳۱	فراوانی	متوسط
۲۸/۸	۲۰/۷	۲۵/۳	۵۷/۴	درصد	
۲۵۶	۶۵	۱۷۷	۱۴	فراوانی	زیاد
۶۶/۵	۷۹/۳	۷۱/۱	۲۵/۹	درصد	
۳۸۵	۸۲	۲۴۹	۵۴	فراوانی	کل
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد	

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

نتایج حاصل از آزمون شدت همبستگی اسپرمن که در سطح معنی داری (0/00) = P است، نشان می‌دهد که بین دو متغیر احساس امنیت گردشگران از استان بوشهر و تمایل آنها به سفر مجدد به استان بوشهر رابطه معناداری وجود دارد (پس فرض H_0 رد شد H_1 مورد تایید قرار گرفت). و همچنین ضریب همبستگی بین دو متغیر برابر با 0/310 می‌باشد که نشان دهنده رابطه در حد متوسط و مثبت بین دو متغیر مذکور است.

spearman	Sig
0/310	0/000

برطبق جدول تقاطعی و همبستگی محاسبه شده می‌توان گفت با افزایش احساس امنیت گردشگران، تمایل آنها برای سفر مجدد به استان بوشهر افزایش می‌یابد.

۴- نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر مشخص شده است که وجود متغیرهای مربوط به سرمایه اجتماعی (مثل اعتماد گردشگران به استان بوشهر، احساس امنیت، احساس همکاری از سوی بوشهری‌ها) از جنبه‌های مهم روابط انسانی است و زمینه ساز مشارکت و همکاری خواهد شد. در مجموع می‌توان گفت که چرخ‌های زندگی اجتماعی بر محور اعتماد و همکاری در حال حرکت می‌باشد و اهمیت اعتماد و همکاری در روابط و پیوندهای اجتماعی به گونه‌ای است که می‌توان آنها را عنصر اساسی زندگی اجتماعی در عرصه گردشگری در دنیای نوین تلقی نمود که زمینه تعامل را در ابعاد مختلف را گسترش می‌دهند. در مقابل، کاهش هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی موجب می‌گردد که در گام اول افراد خود آن جامعه احساس ناامنی کرده و به دلیل ترس و نگرانی‌ها، از همکاری و گسترش تعاملات در ابعاد مختلف جامعه کناره‌گیری نمایند. و در چنین حالتی روابط اجتماعی در داخل و خارج از کشور بصورت تصاعدی کاهش خواهد یافت. و از این رو صنعت گردشگری نیز به لحاظ عرصه اجتماعی (پذیرش گردشگر از سوی مردم) دچار چالش می‌گردد. بنابراین، یکی از اصول اولیه در توسعه گردشگری داشتن اعتماد، احساس امنیت و همکاری افراد جامعه با یکدیگر است و در چنین شرایطی اگر جامعه‌ای از سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار باشد، میزان اعتماد، رضایت و امنیت گردشگران خارجی نیز در آن کشور بالا خواهد بود و مجموعه این عوامل نرم افزاری در تمایل گردشگر به سفر مجدد بسیار تأثیر گذار می‌باشد.

باشد. زیرا نتیجه رگرسیون چند متغیره در این تحقیق نشان داد که بالای ۵۰ درصد از عوامل تبیین کننده تمایل به سفر مجدد در بین گردشگران وابسته به چند متغیر مذکور است.

بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش حاضر، احساس امنیت گردشگران تقریباً در سطح بالایی قرار دارد لذا تمایل به سفر مجدد در بین گردشگران نیز بالا بوده، از این رو مشارکت مردم و متصدیان مربوطه استان بوشهر در امر حفاظت محیط زیست، میراث فرهنگی و طبیعت بعنوان یک عامل مؤثری می‌تواند به توسعه صنعت جهانگردی کشور کمک نماید.

برای بررسی راه‌حل‌های ممکن باید از دیدگاه‌های مختلفی به صنعت جهانگردی توجه کرد و برای هر کدام از آنها چاره‌اندیشی نمود و موانع را از سر راه برداشت

بدین ترتیب باید خاطرنشان ساخت که فعالیت‌های صنعت توریسم تا حد زیادی به سایر فعالیت‌های جاری و عمرانی یک کشور وابسته بوده و همچنین متکی به ایجاد تاسیسات زیربنایی گوناگون و سایر عوامل حمایت کننده از آن است. بنابراین، به منظور ایجاد هماهنگی در تنظیم پروژه‌های مربوط به توسعه منابع توریسم بایستی هماهنگی‌های لازم بین وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، ادارات و نهادهایی که فعالیت‌هایشان به نحوی در جهت رشد و توسعه این صنعت مؤثر می‌باشد، به عمل آید. در هر صورت، آن دسته از عواملی که در توسعه توریسم داخلی مؤثر واقع شده و نقش عمده‌ای دارند به سه دسته، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، فرهنگی و تسهیلات جهانگردی تقسیم می‌شوند.

- ایجاد تاسیسات پذیرایی که در گذشته به علت کمبود یا فقدان جهانگردی در سطح محدودی انجام می‌گرفت، در حالی که امروزه به صورت یکی از مهمترین عوامل مؤثر در توسعه جهانگردی درآمدی است. به علت وجود تعداد بیشماری از جهانگردان که اقامت در هتل‌های ارزان قیمت و اردوگاه‌ها را به لحاظ درآمد محدودشان به اقامت در هتل‌های گران قیمت ترجیح می‌دهند، اهمیت تاسیسات پذیرایی ارزان قیمت از قبیل اردوگاه، کلبه‌های کنار دریا، خانه‌های جوانان و مهمانخانه‌های کوچک مورد توجه قرار می‌گیرد.

۵- پیشنهادها

پدیده جهانگردی که به بزرگترین تحرک و جابجایی انسان‌ها در زمان صلح اطلاق می‌شود خود به صورت یک پدیده اجتماعی- فرهنگی مطرح است. صنعت گردشگری که جزو بزرگترین صنعت در دنیا است موقعیت ممتازی در اقتصاد جهانی داشته، بر ظرفیت‌ها و بخش‌های واقعی به ویژه بخش خدمات

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

که برای رشد دراز مدت مناسب بوده استوار است. از این رو رواج و گسترش فعالیتهای جهانگردی سهم عمده‌ای در توسعه اقتصادی کشور خواهد داشت. امروزه این صنعت مبتنی بر سرمایه‌گذاری در زمان حال به منظور افزایش در آمد بیشتر در آینده است و بهترین کوشش هر کشور و ملت برای بسط و توسعه اقتصادی حجم سرمایه‌گذاری آن است. از این لحاظ باید گفت هزینه‌های آموزش، پژوهش و اداری برای توسعه صنعت جهانگردی، جنبه سرمایه‌گذاری، که حاصل و بهره آن در آینده آشکار خواهد شد، دارد.

اما با توجه به اینکه جهانگردی به عنوان صنعتی سودآور و اشتغال زا شناخته شده است و در موازنه پرداختهای ارزی کشورها نقش مهمی را ایفا می‌کند، گردشگری در استان بوشهر هنوز با وجود موقعیت مناسب و مساعد جغرافیایی و عنایت مسئولین به امر گردشگری وجود بسیاری از مواهب طبیعی تاکنون جایگاه واقعی خود را بدست نیاورده است. برای بررسی راه‌حل‌های ممکن باید از دیدگاههای مختلفی به صنعت جهانگردی توجه کرد و برای هر کدام از آنها چاره‌اندیشی نمود و موانع را از سر راه برداشت. بدین ترتیب باید خاطر نشان ساخت که فعالیتهای صنعت توریسم تا حد زیادی به سایر فعالیتهای جاری و عمرانی یک کشور وابسته بوده و همچنین متکی به ایجاد تاسیسات زیربنایی گوناگون و سایر عوامل حمایت کننده از آن می‌باشد. بنابراین به منظور ایجاد هماهنگی در تنظیم پروژه‌های مربوط به توسعه منابع توریسم بایستی هماهنگی‌های لازم بین وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، ادارات و نهادهایی که فعالیتهایشان به نحوی در جهت رشد و توسعه این صنعت موثر است، به عمل آید

مراجع

- ۱- آیین‌مقدم، فاطمه؛ صادقی، لقمان؛ بهرامی، سیروان (۱۳۹۲) ارزیابی و سنجش احساس امنیت اجتماعی در شهرهای مرزی (نمونه موردی: شهر مرزی مریوان)، فصلنامه دانش انتظامی کردستان، سال ۴، شماره ۱۳، صص. ۱۶-۱.
۲. اسماعیل‌زاده، حسن؛ مسلمی، آرمان؛ حسین‌زاده، حسین (۱۳۹۴)، سنجش میزان احساس امنیت گردشگران در فضای کلان‌شهرها (مورد مطالعه: کلان‌شهر تبریز)، پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال ۳، شماره ۹، صص. ۴۸-۲۵.
۳. ابراهیم‌پور، حبیب؛ روشندل طاهر (۱۳۹۰) بررسی عوامل مؤثر در گردشگری براساس انتظارات و ادراکات گردشگران و مدل تحلیل شکاف (مطالعه موردی: منطقه گردشگری سرعین اردبیل)، نشریه مدیریت بازرگانی، دوره ۳، شماره ۸، صص. ۲۲-۱.
۴. امینیان، سکینه؛ فرجی عبدالله (۱۳۹۱) امنیت، گامی مؤثر در جهت توسعه صنعت گردشگری، فصلنامه دانش انتظامی کردستان، سال ۳، شماره ۱۱، صص ۴۰-۲۳.
۵. بهرام (۱۳۸۸) جامعه‌شناختی احساس امنیت، چاپ اول، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۶. بیگی، مرجان؛ میرزاخانی، هاجر (۱۳۸۸) نقش امنیت اجتماعی و فرهنگی در توسعه گردشگری، مجموعه مقالات برگزیده اولین همایش ملی امنیت و توسعه پایدار گردشگری، اصفهان: دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان اصفهان.
۷. تاجران، عزیزالله؛ کلاکی، حسن (۱۳۸۸) بررسی تأثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، دوره ۴، شماره ۴.
۸. تقوایی، مسعود؛ اکبری، محمود (۱۳۸۸) مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری و مدیریت گردشگری شهری، چاپ اول، اصفهان: نشر پیام علوی اصفهان.
۹. حاجیانی، ابراهیم (۱۳۸۴) چارچوب روش‌شناختی برای بررسی احساس امنیت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، انتشارات معاونت اجتماعی ناجا، چاپ اول، شماره ۳-۲.

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

۱۰. خوشفر، غلامرضا؛ اسفندیان، آزیتا؛ رحمانی، مریم (۱۳۹۲) بررسی احساس امنیت فردی و اجتماعی از دیدگاه گردشگران و عوامل مؤثر بر آن، مطالعه موردی: گردشگران منطقه گردشگری ناهارخوران و انگدره شهر گرگان، مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال ۲، شماره ۶، صص. ۱۸۱-۲۰۲.

۱۱. خوشفر، غلامرضا (۱۳۸۴) بررسی مشارکت مردم در ایجاد، حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مراکز شهرستان‌های استان مازندران، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، تهران: انتشارات گلپویه.

۱۲. رسولی، رضا و صالحی، علی (۱۳۹۰) بررسی و تبیین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی، سال ۱۲، شماره ۳، صص. ۱۶۵-۲۰۲.

۱۳. سلیمی سبحان، محمدرضا (۱۳۹۳) امنیت و توسعه پایدار گردشگری (مطالعه موردی: شهر تهران)، پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال ۲، شماره ۸، صص. ۹۷-۱۲۸.

۱۴. شاهپوندی، احمد؛ رئیسی وانانی، رضا؛ سلطانی، مرضیه (۱۳۹۰) تأثیر امنیت روانی و اجتماعی بر جذب گردشگران خارجی (نمونه موردی گردشگران خارجی واردشده به شهر اصفهان در سال ۱۳۸۹)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره ۱، سال ۴، صص. ۱۶۵-۱۳۷.

۱۵. شربتیان، محمدحسن؛ طوافی، پویا (۱۳۹۵) تحلیل احساس امنیت گردشگران با تأکید بر برنامه‌ریزی شهری (مطالعه موردی زائران کلان‌شهر مشهد)، فصلنامه علمی-پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ۸، شماره ۲، صص. ۱۶۵-۱۳۷.

۱۶. صالحی، اسماعیل (۱۳۸۶) نقش آسایش محیطی فضاهای شهری در پیشگیری از ناهنجاری‌های رفتاری، محیط‌شناسی، سال ۳۳، شماره ۴۴، صص. ۸۳-۹۴.

۱۷. صدیق سروستانی، رحمت‌الله؛ نیمروزی، نوروز (۱۳۸۹) بررسی ارتباط بین مشارکت در روابط همسایگی و احساس امنیت در محلات شهر مشهد، مجله دانش انتظامی، سال ۱۲، شماره ۴۷، صص. ۱۸۵-۲۲۰.

۱۸. صلواتی، عادل؛ مولائی، سوران (۱۳۹۴) بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت گردشگران (مطالعه موردی: شهر سنندج)، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال ۸، شماره ۴، صص. ۹۱-۱۲۰.

۱۹. صمدیان، منیر سادات و همکاران (۱۳۸۸) مجموعه مقالات همایش امنیت پایدار گردشگری، اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد.
۲۰. کاظمی، مهدی (۱۳۸۶) مدیریت گردشگری، چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت.
۲۱. گلی، علی (۱۳۹۰) زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهر (مطالعه موردی پارک آزادی شیراز)، جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۳، شماره ۲، صص. ۱۴۳-۱۶۵.
۲۲. قدرتی، حسین؛ محمدیان، منیژه؛ محمد پور، احمد؛ افراسیابی، حسین (۱۳۹۱) عوامل مرتبط با احساس آسایش سالمندان (مطالعه شهر سبزوار)، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۶، شماره ۱، صص. ۱-۲۲.
۲۳. لطفی‌فر، مجتبی؛ یغفوری، حسین (۱۳۹۱) نقش امنیت در توسعه گردشگری، مورد شناسایی چابهار، اولین همایش ملی توسعه سواحل مکران و اقتدار جمهوری اسلامی ایران.
۲۴. محمدی، جواد؛ بگیان، محمدجواد؛ موسوی، سید سهراب (۱۳۹۱) بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی با کیفیت زندگی زنان شهر کرمانشاه، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۳۱، صص ۱۴۳-۱۵۶.
۲۵. میرکتولی، جعفر؛ مصدق، راضیه (۱۳۸۹) بررسی وضعیت گردشگری روستایی و نقش آن در رونق صنایع دستی، مورد دهستان استرآباد جنوبی، شهرستان گرگان، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، دوره ۲، شماره ۷، صص. ۱۵۴-۱۳۷.
۲۶. وارثی، حمیدرضا؛ تقوایی، مسعود؛ شاهپوندی، احمد (۱۳۸۹) تحلیلی بر وضعیت زیرساخت‌های گردشگری در شهر اصفهان (با تأکید بر هتل‌ها)، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال ۲۲، شماره ۴۴، صص. ۹۱-۱۱۲.
۲۷. هزارجریبی، جعفر (۱۳۹۰) احساس امنیت اجتماعی از منظر گردشگری، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، شماره ۲، صص. ۱۱۳-۱۲۸.

—بررسی میزان احساس امنیت گردشگران در شهرهای ساحلی استان بوشهر و تاثیر آن در توسعه گردشگری ساحلی

۲۸. Ahmad, Mohd. Toh (2014) Sustainable Tourist Environment: Perception of international women travelers on safety and security in Kuala Lumpur, Asia Pacific International Conference on Environment-Behaviour Studies Sirius Business Park Berlin-yard field, Berlin, 24-26 February 2014.

۲۹. Anua, A. et al. (2012) The Effectiveness of Safe City Program me as Safety Basic in Tourism Industry: Case Study in Putrajaya. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, No. 42, pp. 477- 485.

۳۰. Boxill, Ian,. (2012) Linking Tourism Security to National Security: A brief Comment on the Implications of the Christopher Coke Saga, *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, Vol. 4 Iss: 1, pp. 26 -31.

۳۱. Kazemi, Mahdi,. (2008) *Tourism Management*. 2nd Edition. Samt: Tehran. (In Persian)

۳۲. Richard Irma, (2014) *Township Tourism Demand: Tourists' Perceptions of Safety and Security*, Urban Forum DOI 10.1007/s12132-014-9228-2, Springer Science+Business Media Dordrecht 2014.

۳۳. Tavallai, simin. (2006) *Globalization as a means for Tourism Development in Iran Kerman*.

۳۴. www.wto,. 2015 Report.